

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DEVLETİ'NİN BALKANLARDA ÇETE FAALİYETLERİ

Çağdaş YÜKSEL¹

ÖZ

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'ni İttihat ve Terakki Partisi yönetmiştir. İttihat ve Terakki iktidara gelmeden önce gizli bir cemiyet olarak özellikle Makedonya'da yoğun faaliyet göstermiştir. Cemiyetin önemli bir bölümü, Balkanlarda ayrılıkçı faaliyetler yürüten komitalara karşı savaştan subaylardan oluşmuştur. İttihat ve Terakki'yi temelde oluşturan ve iktidara taşıyan bir bakıma Balkanlarda yaşanan gelişmeler olmuştur. İttihat ve Terakki iktidara geldikten sonra da Balkan Savaşı sırasında da Balkanlara yönelik çete faaliyetleri yürütmüştür. Bunun en somut örneği Batı Trakya'da bir devlet kurulması olmuştur. Birinci Dünya Savaşı başlayınca da İttihat ve Terakki yönetimi önce Bulgaristan'ı savaşa sokmak Bulgaristan savaşa girdikten sonra da Sırbistan ve Yunanistan'a karşı bölgede avantaj elde etmek için bazı girişimlerde bulunmuştur. Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin Bulgaristan üzerinden Balkanlarda yürüttüğü çete savaşı girişimleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, İttihat ve Terakki, Teşkilat-ı Mahsusa, Bulgaristan, Balkanlar

¹Araştırma Görevlisi, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, cyuksel(at)pau.edu.tr

GANG ACTIVITIES OF THE OTTOMAN STATE IN THE BALKANS IN THE FIRST WORLD WAR

ABSTRACT

During the First World War, the Ottoman Empire was governed by the Party of Union and Progress. The Committee of Union and Progress had a high level of activity, especially in Macedonia, as a secret society before the power came. An important part of the community was made up of officers fighting against the commanders engaged in separatist activities in the Balkans. The formation of the Committee of Union and Progress and bringing power to the Committee of Union and Progress is developments in the Balkans. The Union and Progress took power and then carried out gang activities in the Balkans during the Balkan War. The most concrete example of this is the establishment of a state in Western Thrace. At the beginning of the First World War, the Union and Progress government first tried to get Bulgaria into the war. After Bulgaria entered the war the Ottoman State made some attempts to gain a regional advantage against Serbia and Greece. In this study, the attempts of the Ottoman State against Bulgaria in the Balkans will be examined.

Key Words: the Ottoman State, the Committee of Union and Progress, the Teşkilat-ı Mahsusa, Bulgaria, the Balkans

Giriş

28 Haziran 1914'te Bosna Hersek'te yaşanan suikast Avrupa'da büyük bir krizin doğmasına neden olmuştur. Bu olaydan bir ay sonra Birinci Dünya Savaşı resmen başlamıştır (Albayrak, 2018, s. 1). Osmanlı Devleti savaş karşısında varlığını sürdürmek için bir ittifaka dahil olmayı kaçınılmaz görmüştür (Mühlman, 2014, s. 59). İtilaf devletleri nezdinde yürüttüğü girişimlerden sonuç alamayan İttihat ve Terakki iktidarı sonunda 4 Ağustos günü Almanya ile bir ittifak antlaşması imzalamıştır (Shaw, 2013, s. 99). Osmanlı Devleti II. Abdülhamit devrinden beri şartların zorluğu ve devletin zayıflığı dolayısıyla Almanya ile yakın ilişkiler kurmak zorunda kalmıştır (Ortaylı, 2008, s. 43). İttihat ve Terakki'nin devlet yönetimini ele geçirmesi sonrasında askeri alanda Almanya ile ilişkiler artmıştır (Ortaylı, 2016, s. 123). Abdülhamit kendi döneminde diğer devletlere göz dağı vermek için Almanya ile yakın ilişki içinde olunmuştur. Ancak bu yakınlık İttihat ve Terakki iktidarı ile beraber bir ittifaka doğru yol almaya başlamıştır (Ortaylı, 2013, s. 127). Almanya'nın olası bir savaşta İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı halifenin Müslümanlar üzerindeki nüfuzundan faydalanma arzusu ittifakın gerçekleşmesini kolaylaştırmıştır (Koloğlu, 2018, s. 76).

Avrupa'da siperler nedeni ile gelişme göstermeyen savaş Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi ile oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Bu durum farklı plan ve girişimlere imkan yaratmıştır. İngiltere ve Fransa önce Çanakkale'de şanslarını denemişlerdir. Aynı tarihlerde İngilizlerin Irak harekatı da başlamıştır. Ancak iki girişim de başarısız olmuştur. Bu durum İtilaf devletlerini daha farklı girişimlere zorlamıştır. Bu dönemde Yunanistan'da Venizelos'un ülkesini İtilaf devletleri safında savaşa sokabilmek için girişimleri başlamıştır. Ancak Yunan kralı ülkesinin savaş dışında kalmasına hükmetmiştir. Bu olay karşısında İngiltere ve Fransa Venizelos'u destekleyerek Yunanistan'ı savaşa sokmaya karar vermişlerdir.

1-Balkanlarda Osmanlı Devleti'nin Faaliyetleri ve İngiltere ile Fransa'nın Yunanistan'a Asker Çıkartmaları

İttihat ve Terakki'nin kadrosunun önemli bir bölümünü oluşturan subayların olgunlaştıkları coğrafya Balkanlardır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Teşkilat-ı Mahsusa'da görev alacak olan İttihatçı subayların pek çoğu bu coğrafyada komitacılarla mücadele etmişlerdir (Tekin, 2017, s. 67). Bu nedenle İttihat ve Terakki'nin yönetici kadrosu üzerinde Balkanlardaki gelişmelerin önemli etkileri olmuştur.. Zaten bu coğrafyada yaşanan gelişmeler cemiyeti iktidara taşımıştır.

İttihat ve Terakki iktidara geldikten sonra da Balkan meseleleri ile uğraşmaya devam etmiştir. Balkan Savaşları sırasında ordunun yaşadığı felaket İttihat ve Terakki'yi farklı uygulamalarda bulunmaya zorlamıştır. İkinci Balkan Savaşı sırasında İttihat ve Terakki'nin görevlendirdiği ve daha sonra Teşkilat-ı Mahsusa'nın içinde yer alacak bir grup fedai Batı Trakya Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır (Tekin, 2016, s. 214). Ancak bu devlet 29 Eylül 1913 tarihinde Bulgaristan ile yapılan antlaşma sonucunda ortadan kalkmıştır (Fortna, 2017, s. 184-185). Batı Trakya Cumhuriyeti'nin ilgasından sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti bölgeye bazı kişiler göndererek çete faaliyetleri yürütmeye çalışmıştır. Bu kişilerden birisi Silahçı Tahsin adıyla bilinen Tahsin Bey'dir. Tahsin Bey Sofya'da askeri ataşe olan Mustafa Kemal Bey ile görüşerek kendisine verilmiş olan görevi anlatmıştır. Bu görüşmede Süleyman Askeri Bey liderliğinde bir örgüt kurulacağını ve bu örgütün Balkanlarda ve diğer coğrafyalarda faaliyet yürüteceğini, kendisinin de Makedonya'da faaliyette bulunmak üzere görevlendirildiğini belirtmiştir. Bölgede kurulacak olan çetelerin Bulgar çeteleri ile iş birliği içinde diğer devletler aleyhine faaliyette bulunmaları planlanmıştır. Görüşmede bu tarz çetelere girenlerin belli

şartlar içeren bir tüzüğe tabi olduklarını da ifade etmiştir. Daha sonraki bir görüşmede Tahsin Bey Mustafa Kemal Bey'e çeteciliğin kendisine uygun olmadığını farkettiğini İstanbul'a geri dönmeyi planladığını söylemiştir. Mustafa Kemal Bey ise ona verilen tüzüğe göre geri dönerse infaz edileceğini ifade etmiştir. Ancak bu fikre itibar etmeyen Tahsin Bey İstanbul'a dönmüş ve öldürülmüştür (Mütercimler, 2009, s. 440-442). Bu olay İttihat ve Terakki'nin Balkan Savaşlarından hemen sonra bölgede etkinlik kazanabilmek için çeteler organize etmeye çalıştığını göstermektedir. Bulgaristan ile diğer Balkan devletleri aleyhine iş birliğinin temelleri de Birinci Dünya Savaşı'ndan önce atılmıştır. Ayrıca çete faaliyetlerinin daha organize olması için bir örgüt kurulacağı ve bu tar faaliyetlerin başka bölgelerde de deneneceği anlaşılmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki çete faaliyetleri Teşkilat-ı Mahsusa'nın kurulmasından sonra bu teşkilata bağlanmış ve hız kazanmıştır. Teşkilat bünyesinde bazı çeteler teşkil edilmiş ve o tarihlerde henüz tarafsız olan Bulgaristan'a gönderilmiştir (Shaw, 2013, s. 333). Çetelerin başında Mehmet Ali Bey, İsmail Hakkı Bey, Halil Efendi, Yahya Kaptan, İrfan Bey ve Hafız Recep gibi isimler yer almıştır (Denker, 2006, s. 271-272). Bu çetelerden Bulgar çeteleri ile koordineli şekilde Sırbistan'a ve gerekirse Yunanistan'a karşı mücadele etmeleri istenmiştir. Ayrıca Makedonya'daki Yunan çeteleri ile mücadele etmeleri de talep edilmiştir. . Böylece Sırp ordusunun Avusturya-Macaristan ordusu karşısında zor duruma düşmesi ve bu faaliyetler nedeni ile Bulgaristan İttifak Devletleri yanında savaşa girmek zorunda kalması amaçlanmıştır (Denker, 2006, s. 269). Savaşa girmeden önce tarafların gücünü test etmek isteyen Bulgaristan da bu girişimlere razı olmuştur.. Böylece başlangıçta Türk ile Bulgar çeteleri beraberce Sırbistan'a karşı çeşitli saldırılarda bulunmuşlardır. Özellikle Vardar çevresinde Sırp çeteleri ile şiddetli çatışmalar yaşanmıştır (Denker, 2006, s. 293). Bir süre sonra Türk ve

Bulgarlar arasında izlenecek politika konusunda anlaşmazlık çıkmıştır. Bundan sonra Türk çeteleri faaliyetlerine kendi başlarına devam etmişlerdir. Bulgaristan'ın savaşa girmesi ve Almanya'nın Sırbistan karşısında zafer kazanmasından sonra Sırbistan'a yönelik saldırılar sona ermiş ve faaliyetler Yunanistan'a yönelmiştir. Bu tarihlerde Teşkilat-ı Mahsusa Arnavutluk'ta faaliyet yürütmek üzere de bölgeyi iyi bilen Eyüp Sabri Bey'i görevlendirmiştir (Vardar, 2003, s. 391).

İngiltere ve Fransa da 1915 yılından itibaren tıkanan savaşı bitirebilmek için farklı arayışlar içine girmişlerdir. Gelibolu savaşında yaşanan başarısızlık sonrasında Irak Cephesi'nde yaşanan mağlubiyet Balkanlarda bir cephe açılmasının gündeme gelmesine yol açmıştır. 5 Kasım 1915 günü gerçekleşen İngiliz savaş kabinesi toplantısında Balkan coğrafyasında izlenebilecek politikalar değerlendirilmiştir. Bu toplantıda Balkanlardaki durumu gösteren raporlar üzerinden Bulgaristan ve Sırbistan'ın durumu değerlendirilmiştir. Ayrıca Yunanistan'da bulunan İngiliz ve Fransız kuvvetinin durumu da analiz edilmiştir. (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/3, 0002). Bu rapordan Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki faaliyetlerinin Yunanistan'ı tehdit edebilecek bir boyutta olmadığı anlaşılmaktadır.

8 Kasım 1915 tarihinde bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporda Balkanlarda Almanya ve müttefiklerinin faydalanabileceği kaynaklar hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu rapor özellikle askeri alanda kullanılacak kaynakları listelemiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/6/3, 0001-0005). Bu rapordan İngiliz istihbaratının önemli konularda ne kadar detaylı ve titiz çalıştığını görmekteyiz.

13 Kasım 1915 günü yapılan kabine toplantısında ise alınan raporlar doğrultusunda Almanya'nın Sırbistan'daki girişimleri değerlendirilmiştir. Mevcut raporlarla, durum hakkında karar vermenin olanaksız olduğuna hükmedilmiştir. Bu

nedenle askeri istihbaratın vereceği bilgilerin beklenmesi kararlaştırılmıştır (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/10, 0003).

20 Kasım 1915 tarihli oturumda ise Balkanlardaki durum ve Çanakkale hareketi tartışılmıştır. Savaş Bakanı Lord Kitchener'dan bölge ile ilgili savaş planı hazırlanması talep edilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/14, 0003). Bu karar İngilizlerin Balkanlarda etkinlik kazanmak için harekete geçmeye karar verdiklerini göstermektedir.

20 Kasım 1915 günü H. M. Walls'ın kaleme aldığı İmparatorluk Savunma Komitesi'nin Balkanlar için yazılan rapor yayımlanmıştır. Bu rapor kış boyunca Balkanlara hakim olan iklimi değerlendirmiştir. Bu raporda Bulgaristan'da iklim koşullarının aralık ile mart ayları arasında askeri faaliyetler için oldukça elverişsiz olduğu vurgulanmıştır. İklimin Bulgar ordusunu da olumsuz etkilediği ancak buna rağmen düşman faaliyetlerinin devam ettiği belirtilmiştir. İklimin ülkenin sahil kesimlerinde daha yumuşak olmasına rağmen dağlık iç kesimlerde oldukça sert olduğu ifade edilmiştir. Bulgar ordusunun kış koşullarına uygun donanıma sahip olduğu bu yüzden Balkanlarda askeri kuvvet kullanılması durumunda uygun donanımın getirilmesinin zorunlu olduğu vurgulanmıştır. Bulgaristan askeri operasyon ile saf dışı edilecekse gerekli malzemelerin mutlaka hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/18, 0001-0005). Böylece İngilizler bölgede askeri hareket düzenlemeden önce düşman hakkında yeterli bilgi toplamışlardır. Bununla yetinmeyerek ülkenin iklimi ve coğrafi özelliklerini de analiz etmişlerdir.

1916 yılından itibaren Fransa ve İngiltere Yunanistan'ı savaşa sokmak için bu ülke üzerinde baskı uygulamaya başlamışlardır. Yunan Kralı ise ülkesinin tarafsız kalmasını tercih etmiştir. Bu dönemde Venizelos ise ülkesinin İtilaf Devletleri

yanında savaşa dahil olması gerektiğini savunmuştur.. Bu durum karşısında İngiltere ve Fransa Yunanistan'ın Pire limanına asker çıkartmışlardır. Bu olay sonrasında 26 Ağustos 1916 günü Venizelos tarafından Selanik'te ikinci bir Yunan hükümeti kurulmuştur (Yellice, 2016, s. 235). Bu gelişme sonrasında İngiliz istihbaratı bölgeye yönelik faaliyetlerini arttırmıştır. Bu tarihten itibaren Yunanistan'da müttefik asker giderek artmaya başlamış ve bu sayede Venizelos desteklenerek Yunan Kralı üzerindeki baskı arttırılmıştır (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0001). Almanya'nın Sırbistan'ı savaş sıkıştırmasına karşılık İngiltere ve Fransa da Yunanistan üzerinden Osmanlı Devleti ve Bulgaristan'ı sıkıştırmaya başlamışlardır.

11 Aralık 1916 tarihli İngiliz savaş kabinesi toplantısında Yunanistan'daki Fransız kuvvetlerinin Selanik'e girmesi ve Yunanistan'ın savaşa dahil edilmesi için İngiltere'nin destek vermesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca bölgeye donanma desteği gönderilmesine de karar verilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0002). Bu tarihten itibaren İtilaf Devletleri Balkanlarda etkinliklerini sürekli olarak arttırmışlardır..

15 Aralık 1916 günü yapılan İngiliz kabinesi toplantısında Selanik'teki Fransız kuvvetinin sayısının 100 bini geçtiği ve asker sevkine devam edilmesi durumunda nasıl bir politika izlenmesi gerektiği tartışılmıştır. Asker sayısının artmasının Yunan hükümeti üzerinde baskıyı arttıracığına kanaat getirilmiştir. Bu durumun da Balkanlarda avantaj sağlayacağı bu nedenle desteklenmesi gerektiği kararlaştırılmıştır (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0008).

20 Aralık 1916 tarihinde yapılan kabine toplantısında İngiltere'nin gönderdiği tümenin Selanik'e varması sonrasında izlenecek politika tartışılmıştır. Daha sonra bölgeden gelen raporlar analiz edilmiştir. Bu toplantıda ayrıca

Balkanlar'da Bulgaristan'a ve Osmanlı Devleti'ne karşı izlenecek politika da tartışılmıştır (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0012).

29 Aralık 1916 tarihli İngiliz savaş kabinesi toplantısında bölgeden gelen askeri istihbarat raporu analiz edilmiştir. Bu raporda Balkanlarda Osmanlı Devleti, Bulgaristan ve Almanya'nın yürüttüğü faaliyetler yer almıştır (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0022). Rapor Balkanlarda yürütülen her faaliyetin İngiliz istihbaratı tarafından dikkatle incelendiğini göstermektedir.

9 Ocak 1917 tarihli İngiliz savaş kabinesi toplantısında Venizelos idaresinin Yunanistan'da güç kazanması için neler yapılabileceği tartışılmıştır. Yunan donanması üzerinde baskı yapılması böylece Yunan Kralı'nın Venizelos'a karşı donanmadan faydalanmasının önüne geçilmesine karar verilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0030). İngiltere ve Fransa bu şekilde bölgede etkinlik kazanmayı ve Almanya'ya karşı yeni bir cephe açmayı amaçlamışlardır. Bunun gerçekleşmesi için de tüm Yunanistan'da Venizelos'un hakim olmasını sağlamaya çalışmışlardır.

10 Ocak 1917 tarihinde toplanan savaş kabinesi ağırlıklı olarak Balkanlardaki durum görüşülmüştür. Balkanlarda bulunan Alman ve Bulgar askerlerinin yanı sıra bölgede faaliyet gösteren Bulgar ve Osmanlı çeteleri hakkındaki istihbarat raporları değerlendirilmiştir. Yunanistan'da bulunan İngiliz ve Fransız kuvvetlerinin durumu gözden geçirilmiştir. Bu kuvvetlerin düşman askerleri ve Bulgar ile Osmanlı çetelerine karşı nasıl kullanılması gerektiği görüşülmüştür. Bu kuvvetlerin önce Yunanistan'da üstünlük sağlamak için daha sonra ise düşmanı mağlup etmek için kullanılmasına karar verilmiştir. Bölgeye İtalyan kuvvetlerinin sevki de değerlendirilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0031). Bu toplantı İngilizlerin bölgede bulunan düşman kuvvetlerini ve çetelerini sürekli gözlemlediğini göstermektedir.

22 Ocak 1917 günü yapılan toplantıda ise gelen edinilen bilgiler doğrultusunda Balkanların durumu gözden geçirilmiştir. Daha sonra Yunanistan'da mevcut durum ve buradaki İngiliz askerlerinin durumu değerlendirilmiştir. Yunanistan'da başarılı olmak için Fransızlarla ortak hareket edilmesine karar verilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0040). Planın temel hedefi Yunanistan'da Venizelos'u iktidara getirmek ve böylece bu ülkeyi savaşa sokmak olmuştur. Böylece Balkanlarda önemli bir avantaj sağlanacağı ön görülmüştür.

1917 yılının haziran ayında İngiltere ve Fransa tarafından desteklenen Venizelos bütün Yunanistan'a hakim olmayı başarmıştır. Yunan Kralı ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Bundan kısa bir süre sonra da Yunanistan İngiltere ve Fransa'nın yanında savaşa girmiştir(Yellice, 2016, s. 235).

31 Temmuz 1917 tarihinde gerçekleşen toplantıda gelen raporlar ışığında cepheler ve savaş planları değerlendirilmiştir. Bu toplantı ayrıca Bulgaristan üzerine yoğunlaşmıştır. Bulgaristan'ın kötü bir durumda olduğuna kanaat getirilmiş bu nedenle bu ülkenin daha fazla sıkıştırılmasına karar verilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/13, 0010). Bu toplantıdan Balkanlarda Bulgar ordusunun ve Bulgar ile Osmanlı çetelerinin artık tehdit edici bir güçlerinin kalmadığı anlaşılmaktadır. Müttefikler artık Yunanistan üzerinden saldırıya geçmeye karar vermişlerdir.

3 Ağustos 1917 tarihli İngiliz savaş kabinesi toplantısında düşman ordularının mevcut durumunu gösteren istihbarat raporları değerlendirilmiştir. Gelen raporlar doğrultusunda Rusya'nın durumu görüşülmüştür. Rusya'nın Almanya karşısındaki hali tartışılmıştır. Ayrıca Yunanistan'da bulunan İngiliz askerlerinin sayısının artırılmasına karar verilmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/3, 0052). Bu

toplantıdan İngiltere'nin savaşı bitirmek için Balkan hareketına büyük önem verdiği anlaşılmaktadır.

4 Haziran 1918 günü toplanan İngiliz savaş kabinesi Balkanlardan gelen raporu değerlendirmiştir. Raporda Fransız ordusunun Makedonya'da Bulgar ordusunu mağlup ettiği bilgisi yer almıştır.. Ayrıca hareketin başarılı şekilde devam ettiği böyle devam edilirse büyük ihtimalle zafer kazanılacağı ifade edilmiştir. Rapora Bulgaristan'ın kötü durumda olduğu bilgisi de eklenmiştir (İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/6, 0047). Fransız kuvvetlerinin Bulgar ordusunu mağlup etmesi çete faaliyetlerinin başarı şansını ortadan kaldırmıştır.

İngilizler tarafında desteklenen Fransız ordusu karşısında mağlup olan Bulgaristan ekim ayında ateşkes istemek zorunda kalmıştır (Koloğlu, 2007, s. 27). Bulgar ordusu ve Osmanlı Devleti ile Bulgaristan'ın teşkil ettiği çeteler yenilgiyi önleyememişlerdir. Zaten karşısında düzenli Bulgar ordusunun bile tutunamadığı bir orduyu çetelerin durdurması mümkün olmazdı. Çete savaşı ancak ordunun faaliyetlerine yardımcı olmak için planlanmıştır. Bulgaristan'ın teslim olması sonrasında Almanya ile bağlantısı kesilen ve Trakya sınırını savunacak bir askeri birliği olmayan Osmanlı Devleti de ekim ayı sonunda teslim olmak zorunda kalmıştır.

Sonuç

Genel bir değerlendirme yapılırsa İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin çekirdek kadrosunu Balkanlarda olgunlaşan subaylar oluşturmuştur. Bu nedenle cemiyetin geliştiği yer bu coğrafyadır. İttihat ve Terakki'nin iktidara gelmesine de Balkanlarda yaşanan gelişmeler yol açmıştır. Bu nedenle cemiyetin bu bölgeye özel bir ilgisi olmuştur. Balkan Savaşları ile bu toprakların kaybedilmesi büyük bir travma yaratmıştır. Düzenli ordunun başarısızlığı ve büyük devletlerin baskısı nedeni ile Osmanlı Devleti farklı girişimlerde bulunmuştur. İkinci Balkan Savaşı sonrasında çeteler vasıtası ile Batı Trakya Geçici Hükümeti'nin kurulması bunun en somut örneği olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile beraber Balkanlarda devam eden girişimler hız kazanmıştır. Birçok bölgede çete savaşı örgütleyen Teşkilat-ı Mahsusa vasıtasıyla Balkanlarda da çeteler organize edilmeye çalışılmıştır. Bulgaristan'da kurulan bu çetelerin Bulgar çeteleri ile beraber Sırbistan'a ve Yunanistan'a karşı girişimlerde bulunmaları planlanmıştır. Bu faaliyetin bir amacı da Bulgaristan'ın savaşa dahil edilmesi olmuştur. Bulgaristan'ın İttifak devletleri yanında savaşa girmesi ile amaçlardan birisi gerçekleştirilmiştir. Türk ve Bulgar çetelerinin Sırbistan'a karşı faaliyetleri, çeteler arasında çıkan antlaşmazlıklara rağmen kısmen başarılı olmuştur. Alman ordusunun Sırbistan'ı işgali üzerine buradaki faaliyetler son bulmuştur. Yunanistan'a yönelik faaliyetleri ise İngiltere ve Fransa'nın bölgeye asker çıkarmaya başlaması karşısında etkisizleşmeye başlamıştır. Yunanistan'ın savaşa girmesi ve Yunanistan'daki Fransız-İngiliz askerlerinin sayısının gittikçe artması üzerine çete savaşı anlamsız hale gelmiştir. Mücadele müttefik ordusu ile Bulgar ordusu arasında yaşanmaya başlamıştır. Müttefik ordusunun Bulgar ordusunu mağlup etmesi Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki çete faaliyetlerinin sonunu getirmiştir. Zaten Bulgaristan'ın savaştan çekilmesinden sonra Almanya ile bağlantısı kalmayan ve Trakya sınırını savunacak askeri bir kuvveti olmayan Osmanlı Devleti savaştan çekilmek zorunda kalmıştır. Şüphesiz çetelerin

düzenli ordunun yerini alması beklenmemiştir. Zaten çete savaşı ancak güçlü bir ordu ile koordinasyon içinde kullanıldığı zaman etkili olabilirdi. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin çete faaliyetleri sadece kısmi bir başarı kazanabilmiştir.

KAYNAKLAR

1-Arşiv Belgeleri

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/6, 0047

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/3, 0052

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/13, 0010

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0040

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0031

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0030

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0022

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0012

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0008

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0002

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 23/1, 0001

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 45/5/18, 0001-0005

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/14, 0003

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/10, 0003

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/6/3, 0001-0005

İngiliz Ulusal Arşivi, CAB 42/5/3, 0002

2-Araştırma Eserleri

Albayrak, Muzaffer, “Birinci Dünya Savaşı Başlıyor ve Osmanlı Devleti Savaşa Giriyor”, 13 Haziran 2018, <http://canakkale.tubitak.gov.tr/?q=content/i-dunya-savasi-basliyor-ve-osmanli-devleti-savas-giriyor> Ortaylı, İlber, Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu, Timaş Yayınları, İstanbul 2008

Denker, Arif Cemil, (2006), *Birinci Dünya Savaşı'nda Teşkilat-ı Mahsusa*, haz. Metin Martı, Arma Yayınları, İstanbul

Fortna, Benjamin, (2017), *Kuşçubaşı Eşref Efsane Teşkilat-ı Mahsusa Subayının Hayatı*, çev. Selçuk Uygur, Timaş Yayınları, İstanbul

Koloğlu, Orhan, (2007), *Sorularla Vahdettin*, Pozitif Yayınları, İstanbul

Koloğlu, Orhan, (2018), *Curnalcilikten Teşkilat-ı Mahsusa'ya*, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul

Mühlman, Carl, (2014), *İmparatorluğun Sonu 1914*, Timaş Yayınları, İstanbul

Mütercimler, Erol, (2009), *Fikrimizin Rehberi Gazi Mustafa Kemal*, Alfa Yayıncılık, İstanbul

Ortaylı, İlber, (2008), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, Timaş Yayınları, İstanbul

Ortaylı, İlber, (2013), *Avrupa ve Biz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul

Ortaylı, İlber, (2016), *Osmanlı'ya Bakmak*, İnkılap Kitabevi, İstanbul

Shaw, Stanford, (2013), *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu Savaşa Giriş*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara

Tekin, Arslan, (2016), *Enver Paşa ve Dönemi*, Kariyer Yayınları, İstanbul

Tekin, Nergishan, (2017) *Gizemli Örgütler; Teşkilat-ı Mahsusa, İttihat ve Terakki*, İlgı Yayınları, İstanbul

Vardar, Galip, (2003), *İttihat ve Terakki İçinde Dönerler*, Haz. Samih Nafiz Tansu, Yeni Zamanlar Yayınları, İstanbul

Yellice, Gürhan, (2016), "Birinci Dünya Savaşı ve Yunanistan Çanakkale'den Milli Bölünmeye", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 16-32, 2016, s. 205-242